

NAKLADATELSTVÍ
MARTIN STŘÍŽ

TTTCATGTGC46,YBTGTACGTCCCGAA46,YBT
TACAATATCGAACCC46,YBGGGGCAAATTTGTGAT
GTATATACCCCTCTTTGCTTTGATTTGC46,YBC
GTCTCTGTCTAGTTTCGAGGGGGCGAGGGCACAC
AATAAATCGTTAATTTTATTTGTCTATGCGAT
TGGAGACCCTTATTCGTCTGCAAATTCGGGGT
TTC46,YBACCTGCGACAAT46,YBCGCCCTTTC
TTTCGGAATAATTCATTCGCGCGGGCAGAGTTC
GATCGGGCCGACACGATAAACAAAT46,YBTCCC
TCTTAGATGAAGCTTCCGCTAGGGGAAAAACG
46,YBTAGCACCCA46,YBAGCTCATTTGACTGTG
CAGACTGTAACGGAATCTTTCGACCAGG46,YB
TGGAGTGTTTATATCAT46,YBCAAATG46,YBC
CTAGAC46,YBGCCTTACCAAGCTTTCCTGTGTA
6,YBGGGGACGTCCATAGGGTTCAA46,YBAGA
46,YBAGTAGCCGTCTGCGTGGACAATCAGC
46,YB46,YBAGGATCGTAGT46,YBTCCAGACAG
TGATTTTCGGTTCAGACGTTGCCGTCATATCATTC
TCTGACA46,YBAACAGCGATTTTACACGGCTC
TCCATCAGCGATCTACAAGATGCTATAATGG
TTCGACGATAAACAGCAAAGCAGTAAGAAGC
G46,YBACCTTTGGACTGCCCA46,YBCGAGAAAA
TTGCCGGCGACGGTGGCCCGTTCTCATAAAGA
CCAATACCCAATAC46,YBCCTAACGTTGTATT
TCTAGCTAGGGCTAGCGTAAACACTCCCCGT
TGAGTTGCCA46,YBC46,YBATCCATGC46,YBG
ATATGTGCCTTTGGAC46,YBTCT46,YBGTTTT
TCAA46,YBCTTTCGTATGGAAGGCCGAGTAAG
TCCCCTTAGGGGGCTCCAACATCGAACGGCT
CACACCCGATCGAGTTGCCGGGC46,YBAGTCTTTAA

Zdeněk Wagner

CHROMOZOM 46,YB

**NAKLADATELSTVÍ MARTIN STRÍŽ
BUČOVICE 2009**

Kniha vychází k příležitosti konání 2. ročníku konference T_EXperience pořádané Československým sdružením uživatelů T_EXu, www.cstug.cz, a ÚSKM FaME UTB ve Zlíně, www.fame.utb.cz.

Kniha vyšla jako projekt Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulty managementu a ekonomiky, Ústavu statistiky a kvantitativních metod.

Tato kniha vyhrála soutěž C_STUG o Knihu na T_EXperience 2009.

© Zdeněk Wagner, 2009

ISBN 978-80-87106-18-1

I

Nahlédl jsem do mikroskopu a srdce mi zaplesalo. Zdá se, že se buňky začaly dělit. Připojil jsem foťák, abych počátek úspěchu zdokumentoval obrázkem. Hned jsem snímek s komentářem přidal do své výzkumné zprávy uložené v centrální databázi v hlavním počítači.

Možná jsem se radostí zašklebil, protože Zuzka na mě od sousedního stolu dělala posměšné posunky. Chtělo by se říci, že se Zuzka Tvůrcům povedla. Zvláště její dlouhé, zlatavé, medově hnědé vlasy a neobvykle třpytivé modré oči. Ale ve skutečnosti se moc nepovedla. Pořád vede takové divné řeči. Kvůli těm řečím ji nevzali na univerzitu, ač je chytřejší než leckterý profesor. Také to všem dává najevo a ti se z toho mohou vzteknout. Prostě se nepovedla.

„Broučku,“ zavolala na mě, „nestůj tam jak chrobák nad kuličkou a pomoz mi.“ Copak mám krovky a šest nožiček, že mi tak říká? Jenže když na mě zasvítí svými temně modrými očima a rozvlí své medové vlasy, které jí sahají málem ke kolenům, snad bych na ni třeba tykadlem tykal, kdybych nějaké měl.

„Co potřebujete, slečno Zuzano?“ zeptal jsem se v souladu se služebním řádem. V Ústavu se na to přísně dbá - i když - Zuzka by mě neudala. Sama ho neustále porušuje.

„Chrobáčku, prosím prosím, naley mi kapalný dusík do termosky.“

Chrobáček ve služebním řádu není, ale Zuzka se na mě tak hezky podívala . . . Vlastně nechápu, proč bych měl něco dělat kvůli hezkému pohledu!

Vzal jsem si termoizolační rukavice, na chodbě jsem nalil dusík a termosku jsem postavil Zuzaně na laboratorní stůl.

„Díky,“ řekla. Pak natáhla krk jak žirafa, přiložila mi své vlhké rty na tvář a mlaskla mi přímo do ucha. Jak nehygienické! A to pracuje v nejčistší biochemické laboratoři. Kdybychom nepraco-

vali ve sterilních tunelech s elektronicky ovládanými manipulatory, určitě by nám všechny vzorky kontaminovala.

Lehce jsem ji odstrčil a hodil jsem po ní zlým pohledem. Nevadilo jí to. Svýma očima Zuzka mlčky dala najevo, co si o mně myslí.

Vrátil jsem se k mikroskopu. Chtěl jsem se přesvědčit, že jsem se nepřehlédl. Kdyby se buňky skutečně začaly dělit, byl by to zlomový okamžik v molekulární biologii. A ony se začaly dělit!

„Tygříku, nech buňky a pojď to ode mě vzít.“

Zuzka stála na žebříku a sundávala krabici z nejhořejší police. Úmyslně si stoupla tak, abych musel hlavu téměř zabořit pod její krátkou sukni. Podávala mi krabici velmi pomalu, aby prodloužila chvíli našeho tělesného sblížení. Vzal jsem krabici a postavil ji na Zuzanin stůl.

„Díky,“ řekla. Pak seskočila z žebříku přímo na mě, chytla se mě kolem krku a zas mi mlaskla na tvář.

„Zuzko!“ řekl jsem ostře, jenže dál už mě nenapadala žádná slova, jimiž bych ji dostatečně pokáral, a nepřekročil přitom služební řád.

„Dřív to lidé dělali, když ještě nebyli Tvůrci,“ namítla.

„V temné minulosti,“ odsekl jsem a chtěl jsem zase jít k mikroskopu.

„A muži říkali ženám hezké věci,“ pokračovala.

„Co třeba?“ zeptal jsem se a čekal jsem, jaká hloupost z ní vypadne.

„Třeba,“ zamyslela se, „třeba tohle.“

Postavila se proti mě, rukama se chytla za spodní okraj své sukně, hlavu sklonila dolů, jako by chtěla zkontrolovat čistotu mých bot, oči zvedla tak, aby se naše pohledy setkaly, a začala pomalu odříkávat:

*Když slunce schová se za černým lesem
a skřivan dozpívá písničku svou,
když meze zavoní kvetoucím vřesem
a kraj se ukryje pod černou tmou,*

*když sova pálená začíná létat,
když z nebe zazáří tisíce hvězd,
slovička laskavá chtěl bych ti šeptat
a květy divoké do vlasů вплést.*

Zůstala mlčky stát. Nehybně. Téměř nehybně - jen mírně kývala hlavou, aby se jí vlnily vlasy.

Představa, že bych jí vpletl do vlasů rostliny, mě docela zaujala. Pak by mohla jít do botanického muzea jako exponát s názvem Zuzanin chodící herbář. Se svými názory by se hodila do historické sekce. Mohla by předvádět škodlivé rostliny, jako byl svlačec a pýr, které již moderní věda našťěstí zcela vymýtila. Jenže to bych se musel vloupat do genobanky a znovu je naklonovat.

Naklonovat pýr! Jak jen mě takový zločin mohl napadnout! Pro jeden úsměv? Pro pár slov, jež vytryskla Zuzaninými ústy z temné minulosti?

Brrr . . .

Místo abych pracoval, stojím tu mlčky proti své laborantce ve zcela nepracovní póze a zaobírám se myšlenkami naprosto nehoráznými. Kdyby teď přišel někdo z nadřizených a viděl nás - ani pomyslet nechci, co by nás mohlo čekat. Avšak Profesor má našťěstí dovolenou, takže Zuzka může celou pracovní dobu věnovat přípravě nových vzorků. Sice takovou práci oficiálně laborantka dělat nesmí a nejspíš bychom byli potrestáni oba, kdyby se na to přišlo, ale já dobře vím, že to Zuzka dělá ráda a hlavně dobře. Považuje za odměnu, že se jí nebojím takovou práci svěřit.

Vrátil jsem se k mikroskopu a posadil jsem se tak, aby měl případný návštěvník dojem, že jsem právě odhlédl od práce směrem k přichozímu.

„Teď už nemáme divoké květy,“ komentoval jsem citát z temné minulosti. „Vše umíme geneticky řídit. Sice nám občas některé geny zdivočí, ale nepovedené výtvořky umíme zabít. A brzy budeme schopni přesně vytvářet všechny kombinace genů.“

„A k čemu to bude dobré?“

„K čemu! Třeba zrovna z těch buněk, co mám pod mikroskopem, vyvstane nový druh kapra. Odstranil jsem z něj geny, které tvoří kosti. Tenhle kapr žádné kosti mít nebude, takže se nebudeš muset bát, že se ti nějaká kost vzpříčí v krku.“

„A bude ten kapr bez kostí umět plavat v rybníce?“

„A proč by to dělal? Bude umístěn v živném roztoku, čistounkém, ne v rybniční špíně. Počítač bude hlídat všechny jeho životní funkce a dodávat mu vše, co k životu potřebuje. Když pak doroste normalizované velikosti, humánně ho zabije a pošle do rybokombinátu. Taková ryba v rybníce se má mnohem hůř.“

„Myslíš?“ Z pohledu Zuzaniných očí nešlo nevyčíst nesouhlas. „Domníváš se, že maso pěstované v roztocích jako rostlina je to nejlepší? Nebylo lepší, když člověk šel do lesa a ulovil si k obědu třeba mamuta?“

„Tak stará nejste, abyste to mohla pamatovat,“ odsekl jsem.

„Kromaňonče!“ ušklíbla se. Otevřela krabici, kterou jsem jí před chvílí postavil na stůl, a znovu se věnovala práci.

Večer jsem si prohlédl své zápisky. Ono to v nich vypadá, jako kdybychom si o práci jen povídali a nic moc nedělali. Náš výzkum je však tajný a napsat o něm cokoliv mimo oficiální zprávy je dost riskantní. Už tak jsem toho napsal hodně. V budoucnu snad mé zápisky budou někomu užitečné, ale kdyby je našel někdo teď . . .

Nedá se nic dělat. Raději nebudu používat pravá jména. Pro svou laborantku jsem vybral mírně tajemné: Zuzana Ypsilonová. Sebe také nepředstavím. Kdyby ty zápisky psala Zuzana, byl bych nejspíš dr. Brouček, jenže - já bych se nechtěl ocitnout ani v 15. století ani na Měsíci. Dr. Kromaňonec se mi také nezamlouvá. Budu si proto říkat raději RNDr. K. M. Baltazar.

Jo, s tím kaprem to také není pravda, ale charakter výzkumu to zhruba vystihuje. Kdybych napsal, co skutečně zkoumáme, to bych rovnou mohl uvádět pravá jména a těšit se na lože vyvrhelovo, které by mě ani Zuzku jistě neminulo. Snad radši nebudu psát ani datum ani přesné názvy institucí. Čím více se toho dá v případě potřeby zapřít, tím lépe.

Než se vrátil Profesor z dovolené, stal se z buněk docela pěkný kapří kaviár. Zuzka si jej v mikroskopu zvědavě prohlížela.

„Slečno Zuzano, proč mi při svých negativních názorech tak pomáháte?“

„Někdo to dělat musí a je lepší, když to dělám já.“

„Taky bys to mohla sabotovat . . .“ přešel jsem raději na tykání, aby to neznělo oficiálně.

„Jenže na to by se přišlo a sám dobře víš, co by se mnou Profesor s Nejvyšším provedli.“

Zuzka znovu pohlédla do mikroskopu a s nepřekonatelnou pečlivostí doplňovala živný roztok.

Vtom se bez zaklepání otevřely dveře a vstoupil Profesor.